

Motion till riksdagen 2024/25:3343

av Jennie Nilsson m.fl. (S)

med anledning av prop. 2024/25:97 En ny regel om ränteskillnadsersättning – minskade hinder mot förtidsbetalning av bostadslån

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med en utvärdering av effekterna av det nya ränteskillnadsersättningssystemet och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

För många svenskar är köpet av bostad den enskilt största ekonomiska affären man gör i sitt liv. Då är det viktigt att det finns bra förutsättningar på plats för dem som väljer att ta bolån. I dag leder en bristande konkurrens på bankmarknaden till att hushåll pressas av höga räntor och att rörligheten på bankmarknaden är låg.

En del i detta är dagens system för ränteskillnadsersättning som kan leda till stora kostnader för de bolånetagare som vill betala tillbaka sina lån i förtid. I förlängningen leder det till att färre binder sina lån och att rörligheten på bankmarknaden minskar.

För att komma åt det här problemet valde den tidigare socialdemokratiska regeringen att tillsätta en utredning för att reformera ränteskillnadsersättningen. Att regeringen nu väljer att gå vidare med förslag från den utredningen är bra, men det är inte tillräckligt. De senaste årens räntechock har gjort det uppenbart att mer måste göras för att komma åt den bristfälliga konkurrensen på bankmarknaden, och här gör regeringen för lite.

Därför har vi socialdemokrater en rad förslag för att öka konkurrensen på bankmarknaden, som vi redogör för i motionen. Dessutom kräver vi att regeringen återkommer med en utvärdering av effekterna av det nya ränteskillnadsersättningssystemet. Det förslag regeringen valde att gå vidare med har fått kritik från en rad remissinstanser

och det är viktigt att man följer upp att förslaget verkligen får önskad effekt – dvs. lägre priser och ökad rörlighet för vanliga konsumenter.

En reformerad ränteskillnadsersättning stärker konsumenterna

Dagens system för ränteskillnadsersättning kan leda till höga kostnader för dem som väljer att betala tillbaka sina lån i förtid. Utöver den direkta kostnaden för den enskilde leder systemet till att färre väljer att binda sina lån och att rörligheten på bostadsmarknaden minskar. Det är problematiskt i ett land som Sverige som kännetecknas av hög skuldsättningsgrad och en mycket hög andel rörliga räntor.

Det som nu föreslås är en ny modell för beräkning av ränteskillnadsersättning vid förtidsbetalning av ett bundet bostadslån. Den nya schablonregeln innebär att konsumentens avtalade kreditränta inte längre ska ligga till grund för beräkningen. I stället ska ersättningen bestämmas utifrån den förändring i det allmänna ränteläget som motsvarar kreditgivarens direkta kostnader för förtidsbetalningen. Som jämförelseränta ska marknadsräntan för avtal om byte av räntebetalningar användas.

I den nya schablonberäkningen tas den individbaserade kreditrisken bort ur beräkningen. Det innebär att den nya modellen inte kommer att missgynna bolånetagare med sämre eller mer osäkra ekonomiska förhållanden. Det är en positiv utveckling.

I de flesta fall kommer den nya beräkningen av ränteskillnadsersättning att leda till lägre kostnader än dagens modell. Med det sagt poängterar flera remissinstanser att kostnaderna även i fortsättningen kommer att vara höga för många hushåll och att det till och med finns tillfällen då den nya schablonberäkningen kommer att medföra högre kostnader för förtidsinlösen av lån.

Därför kräver vi att regeringen återkommer med en utvärdering av effekterna av det nya ränteskillnadsersättningssystemet. Reformen måste leda till bättre villkor för bolånetagare och ökad rörlighet på bankmarknaden.

Öka konkurrensen på bankmarknaden

I grunden kommer konsumenternas pressade situation på bankmarknaden av en för dålig konkurrens. Att regeringen nu väljer att gå vidare med ett av Socialdemokraternas många förslag för att stärka konkurrensen är förvisso bra, men det är långt ifrån tillräckligt. Vi socialdemokrater har lagt en rad förslag för att förbättra konkurrensen på bankmarknaden och pressa priserna för bolånetagare.

Vi vill stärka konkurrensen på bankmarknaden genom ett kraftfullare SBAB. Ett starkare SBAB kan sätta en helt annan press på marknaden och driva förändring hos privata aktörer. I dag fyller SBAB en viktig funktion på marknaden genom att erbjuda bolån och sparkonton. Men en uppenbar brist med SBAB:s roll är att banken inte kan erbjuda sina kunder en helhetslösning vid byte av bank. Det innebär att SBAB inte har samma finansieringskällor som övriga banker. Därför vill vi att SBAB ska kunna erbjuda sina kunder löne- och transaktionskonton så de kan bli en större spelare på marknaden och sätta press på storbankerna. Dessutom vill vi att banken ska få nya ägardirektiv och att bankens avkastningskrav ses över.

Vi vill göra bankernas räntesättning mer tydlig. I dag försöker bankerna göra det onödigt krångligt för hushåll att förstå varför de får en viss ränta. Därför vill vi förbjuda listräntor. Med ett tydligt snittpris kan bankerna inte längre gömma sig bakom

svårförståeliga räntesatser, utan det blir lättare för konsumenter att jämföra banker. Det ökar konkurrensen och gör det lättare för vanliga svenskar att förhandla med banken.

Vi vill införa en jämförelsesajt för bankernas låneerbjudanden. Ett föredöme på området är den norska finansportalen. Där samlas information om priser och villkor för allehanda finansiella produkter. Portalen ökar konsumentmakten och möjligheten för konsumenterna att fatta välgrundade finansiella beslut.

Jennie Nilsson (S)

Leif Nysmed (S)

Denis Begic (S)

Markus Kallifatides (S)

Laila Naraghi (S)

Anna-Belle Strömberg (S)